

Projekt předmětu Multikulturní a multireligiózní výchova

Podzim 2007

Skupina:

Dudková Anna
Kereková Adéla
Krupová Monika
Michoin Jan
Pořanská Miroslava

Téma: Jinakost - Co nás spojuje a rozděluje

Hlavní cíl:

- Pojmy jinakosti a stejnosti, různorodost jejich interpretací a pohledů na ně (mezi lidmi, ve společnosti, náboženství).

Podcíle:

- Ukázat, že lidé jsou přirozeně různí.
- Ukázat, že přijímání jinakosti druhého se nám rozšíří obzory.
- Upozornit, že existují skupiny a jedinci, kteří se odlišují od minority a jsou nazýváni „etnické, či náboženské menšiny“.
- Upozornit, že společnost (my) mnohdy sklouzává ke stereotypnímu (ne vždy správnému) pohledu na svět, a tedy i pohledu na jinakost (lidí, kultur, náboženství).
- Přiblížit se k tématu náboženství ve společnosti a náboženství kolem nás, poukázat na jejich rozmanitost a svéráznost.

Doba trvání projektu: pět týdnů (setkání každý lichý týden); projekt je rozdělen do 3 setkání (např. v případě kursu nebo tábora), ale není nutné dodržet takovou formu (např. pokud to nedovolují školské osnovy).

Cílová skupina: Děti ve věku 12 - 15 let

Pozn.

Uvedené časy jsou velice orientační, záleží takz na počtu dětí.

Tento soubor aktivit nebyl nikdy uveden do praxe, protože jeho slet není ověřen, je možné hry i celé bloky měnit podle možností skupin, prostředí z kterého vycházejí a jejich chuti do práce.

Při kreativních a oddychových hrách je možné pouštět hudbu.

Při časovém skluzu je možné vynechat jednoduché, oddechové hry.

První setkání

Předpokládaný čas: tři vyučovací hodiny (135 minut)

Cíl: Zjistit a ujasnit základní pojmy témy, předvést stručnou mžšenku kurzu - motivaci (např. Popři všech zábavných hrách a času tráveného spolu, můžete zjistit víc o sobě i o druhých, dokonce se můžeme na chvíli stát cizinci, či obchodníkz z jiných civilizací...)

1) Házení klubíčka

Zadání hry: Klubíčko se přehazuje od jedné osoby ke druhé, kdo má klubíčko řekne,

co ho spojuje s tím komu ho hodí dál. (např. házím kolečko tobě, protože máme obě hnědé oči). Ideálně by neměl být nikdo vynechán.

Cíl: Ukázat a pochopit, že jsou i maličkosti, které nás spojují, maličkosti, které považujeme za samozřejmé.

Zpětná vazba: Jak se každý cítil. Zda se sám cítí být jiný a proč. Považuje svoji odlišnost za klad nebo zápor. Jak to vnímá okolí podle něho a podle ostatních - vždy se zhoduje v kritériích pro stejnost a odlišnost? Pokud ne, proč? Poukázat na vlastní stanovisko jednotlivce.

Čas: 10 - 15 min

2) Diskusní kolečko

Cíl: Zjistit představy a znalosti o menšinách a kulturách kolem nás. Kdy se setkávají s cizími kulturami, jaký mají pocit z takových setkání, co jim přijde na těchto kulturách jiné a z čeho pramení jejich informace. Na konci vyzdvihnoutí pojmů a vztahů jako: my-oni, naše - cizí, stejné - odlišné; kulturní různorodost a důvody (sociální, geografické, etnické, historické, jazykové...)

Čas: 10 - 15 min

3) Rozdělení pro práci ve skupinách

Klíč k rozdělení: seřadit podle měsíce (u větších dětí podle data) narození ovšem bez použití řeči, posunků a ukazování na prstech - zastoupí to istou formu ice-breakingu a energrizeru.

Velikost skupiny: 4 - 6 členů

Čas: 10 min

4) Hra s pojmy

Zadání hry: každý hráč si postupně vytáhne kartičku s jedním pojmem a bude se snažit zařadit ji do správného oddělení. Pojmy pro představu: základní skupina - etnikum, národnost v politickém smyslu a náboženská příslušnost a náboženství. Náboženství je rozděleno na další podpojmy, např. přiřazování svatých knih, symbolů nebo postav.

Např. Pod pojmem náboženství bude křesťanství, pod pojmem náb. příslušnost křesťan...

Cíl: Ukázat, že o tomto nemají dost ucelenou představu a ni potřebné znalosti.

» navazující úkol: Vyhledat více informací do dalšího setkání.

Zpětná vazba: Jaké byly problémy?

Proč toho o tomto tématu vím tolik a proč nevím?

Mám v něčem více jasno?

Donutilo mne to zamyslet se; o čem?

Na závěr vysvětlit rozdíly v chápání některých pojmů, které mohou splývat!!!

Pomůcky: kartičky s pojmy, slovník cizích slov

Čas: 10 - 15 min

5) Tvořím si vlastní svět

Zadání hry: Každá skupina musí na arch papíru nakreslit vlastní svět.

Svět musí mít fungující sociální strukturu.

Každý ze skupiny musí zastávat ve společnosti nějakou funkci.

Svět musí být pojmenován.

Cíl: Ukázat, že mnoho prvků bude stejných, ale i odlišných, že ačkoliv žijeme v relativně stejných kulturních podmínkách, máme rozdílné pohledy.

Zpětná vazba: Proč nevypadají všechny světy stejně?

Jsou pro každou skupinu důležité stejné věci?

V čem se to projevuje?

Jak se mi ve skupině pracovalo?

Jakou jsem měl pozici při tvoření světa a proč?

Co zásadního bych udělal jinak?

Jaké byly problémy?

» navazující úkol: Najít všechny společné prvky.

Pomůcky: velký arch papíru, fixy

Čas pro práci na obrázku: 15 min

Čas prezentace každé skupiny: 8 - 10 min

Čas na zpětnou vazbu: 10 - 15 min

6) Na co teď myslím - oddychová hra

Zadání hry: každý se posadí na židli nebo na zem. Zavře oči a poslouchá ticho.

Po asi svou třech minutách by měl každý říct, co se mu honilo hlavou.

Zda dozvuky probíraného tématu, nějaké hry, zda bych chtěl něco dodat, nebo by udělal jinak, nebo jestli už se těší na oběd....

Čas: 10 - 15 min

7) Co jsem se dnes naučil?

Připomenout základní pojmy témy a skusit si spomenout co jsme si o nich mysleli a jaké stanovisko jsme zastávali na začátku a teď. Každý si má z této práce něco odnést. Skusí říct, co se tento den naučil.

Např.: Zjistil jsem, že Jiří nemá oči hnědé, ale zelené; naučila jsem se, že pracovat s ostatními není lehké, ...

Upozornit na rozdíly mezi námi (každý je jiný) a také, že se to odráží na spolupráci v skupině; přirovnání ke společnosti.

Čas: 10 min

8) Rozdělení pro práci ve skupinách

Klíč k rozdělení: seřadit podle abecedy (první písmeno v příjmení) ovšem bez použití řeči, posunků a ukazování na prstech.

Velikost skupiny: 4 - 6 členů

Čas: 5 min

» navazující úkol: Do dalšího setkání pracovat ve skupinkách a zjistit co nejvíce informací o zadané konfesi.

Pozn. : mělo by být dostatečné promíchání, aby ti, kteří spolu tvořili svět, nebyli i

zde spolu ve skupině.

Druhé setkání

Předpokládaný čas: tři vyučovací hodiny (135 minut)

1) Reklama na náboženství

Zadání hry: Skupinky hráčů (k rozdělení došlo minulé setkání) mají za úkol, představit „svoje“ náboženství ostatním, tak, aby jej co nejlépe „pochopili“ a zároveň by měli pracovat s pojmy z kartiček.

Cíl: Představit jednotlivá náboženství z pohledu skupiny.

Přiblížit je ostatním.

Srovnat rozdíly.

Zpětná vazba: Jak jsem se cítil?

Přinesla mi něco tato zkušenost?

Bylo těžké se dorozumět ve skupině?

Jaká byla práce mimo školu?

Vyhledat rozdíly a společné rysy s ostatními skupinami.

Pomůcky: velký arch papíru, fixy,

Čas pro práci s návrhem: 10 min

Čas prezentace každé skupiny: 8 - 10 min

Čas na zpětnou vazbu: 10 - 15 min

2) Venku ze skupiny

Zadání hry: Na záda hráčů jsou nalepeny barevné papírky. Utvoří se tím skupiny.

Jeden nebo několik jednotlivců má papírky jiné, než ostatní skupiny.

Beze slov se musí hráči se stejnými barvami papírku seskupit.

Cíl: Ukázat, jak je těžké nikam nepatřit, když mne společnost odmítá. Upozornit, že existují znaky, které nás spojují, ale jiné od nás oddělují; ale zároveň kromě toho, co nás rozděluje, existují taky současně společné znaky.

Pozn. Vybrat silné jedince, aby tento zážitek nenesli těžce.

Zpětná vazba: Jak jsem se cítil? Proč?

Přinesla mi něco tato zkušenost?

Bylo těžké se dorozumět?

Spomenete si na nějaký konkrétní příklad?

Pomůcky: Lepicí barevné papírky.

Čas: 10 min

3) Pojmy - druhé kolo

Zadání hry: Každý hráč si postupně vytáhne kartičku s jedním pojmem a bude se snažit zařadit ji do správného oddělení. Možné i s drobnými obměnami, či novými pojmy.

Cíl: Ukázat, že při druhém setkání s tímto tématem už mají ucelenější představu

A úkol zvládají lépe.

Zpětná vazba: Jaké byly problémy?

Proč toho o tomto tématu vím tolik a proč nevím?
Mám v něčem více jasno?
Donutilo mne to zamyslet se?
Poukázat na význam „učení se“.

Pomůcky: kartičky s pojmy

Čas: 10 - 15 min

4) Otisky

Zadání hry: Pomocí zvětšovacího skla si každý prohlédne svoji dlaně. Pak na arch každý otiskne barevný otisk své dlaně a fixy může něco dokreslit a podepsat se. Skusit najít odlišnosti. Pokud jsou skutečně všechny odlišné, co je pořítkem?

Cíl: Tato aktivita má pomoci pochopit každého jedince a jeho jedinečnost.

Pochopit, že každý má mít rád sebe a respektovat druhého.

Zpětná vazba: Co ve vás vyvolávají barvy

Je každý otisk skutečně jiný

Pomůcky: velký arch papíru, temperové barvy, fixy, zvětšovací sklo

Čas: 15 min

5) Jací jsme?

Zadání hry: Hráči se rozdělí do libovolných dvojic. Jeden si lehne na papír a druhý ho obkreslí (pokud budou hráči příliš velcí, své siluety nakreslí). Každý si sám svoji postavu vybarví tak, jak se vidí a bude přemýšlet nad výběrem barvy.

Cíl: Umožnit každému sdělit, co si o sobě myslí, jak sám sebe vidí. Poukázat na různost vnímání sebe, druhých i vlastnosti barev a jejich přiřazení.

Zpětná vazba: Každý vypoví o svém portrétu.

Co o mě říkáš?

Jaké jsem použil barvy a proč?

A jak to vidí ostatní. Vidí to stejně?

Připisujeme všichni barvám rovnaké vlastnosti a nálady?

Pomůcka: Velké archy papíru, pastelky, fixy (popř. vodové barvy)

Čas na práci: 10 - 15 min

Čas na zpětnou vazbu: 15 - 20 min

6) Neznámé tradice, zvyky a náboženství

Zadání hry: Každý dostane za úkol do dalšího setkání přinést něco, o čem si myslí, že stojí za to ukázat ostatním, o čem si myslí, že je charakteristické a nebo výjimečné. Asi nejlépe to bude zřetelné na příkladu Vánoc (nebo jiného sezónního svátku). Např. ochutnávka tradičních vánočních pokrmů, ozdob nebo nádob..

Cíl: Poznat kulturu, zvyky a tradice spolužáků. Poznat, že i u jednoho kulturního prostředí (i více) se zvyky liší.

Zpětná vazba: Měnil bych zvyky naší rodiny za jiné?

Vadí mi, že všichni nedělají to, co znám?

Co mám na Vánocích nejraději?

Čím se ostatní liší a mohou tím mít Vánoce horší než já?

Čas: 10 - 15 min

7) Co jsem se dnes naučil?

Každý si má z této práce něco odnést. Proto řekne, co se tento den naučil.

Evaluce.

Např.: Dnes jsem se naučil, že pracovat s ostatními je důležité...

Čas: 10 min

Třetí setkání

Předpokládaný čas: tři vyučovací hodiny (135 minut)

1) Hra na obchodníky

Cíl: Ukázat, jak je těžké porozumět jiné „kultuře“ nebo „nábožensví“. Jak je těžké popsat jejich pravidla obchodu a komunikace zvnějška (ačkoliv byla ve všech skupinách podobná).

Každá skupina na závěr řekne jaká byla pravidla druhé skupiny.

Zadání hry: Každá skupina hráčů představuje obchodníky, kteří mají za úkol směnit sadu kartiček se zvířaty.

Skupina a) se snaží sestavit sadu 4 různých zvířat ve stejné barvě - ptají se na to, co chtějí koupit - bez slov, pomocí citoslovcí.

b) se snaží sestavit sadu 4 stejných zvířat v různých barvách - ukazují, co nechtějí.

Průběh obchodování (probíhá v rámci skupiny ve dvojici) - pozdrav - Skupina a) např. poplácání po rameni.

b) např. chycení za kotník.

V každé skupině tedy obchodují jiným způsobem. V zásadě směna probíhá na základě určených posunků.

Každá skupina hráčů by měla být v jiné oddělené místnosti. 4 skupiny jsou stejné jako ve hře Tvořím si vlastní svět. Pravidla by se měla skupinám zadávat odděleně a zároveň by měla proběhnout malá názorná zkouška. Dvě a dvě skupiny dostanou vždy stejné odlišnosti pravidel. Vzniknou dva páry skupin. Každá skupina vyšle 1 vyslance do (párově)jiné a ten se snaží zjistit, jak daná „společnost“ funguje.

Zároveň je vně 1 skupiny určeno tabu pro cizince (např. nesmí volit), kterého dopuštění vede k vyhoštění. Hráči se budou vyměňovat vždy s hráčem z odlišné skupiny. Ideálně se vyslancem stane každý aspoň jednou.

V každé skupině je volen jeden náčelník, který má v zásobě kartičky. Pokud někdo z jeho skupiny smění všechny kartičky, dostane od něho k obchodování novou sérii. Náčelník může být i svržen a to tak, že se k němu postaví, ten, kdo se chce náčelníkem stát a probíhá volba

každá skupina jiným způsobem).

Všichni z daného kmene přestávají pracovat a

a) volí zvednutím ruky směrem k novému náčelníkovi a nesouhlas dává najevo poskoky

b) volí podřepem a nesouhlas dává najevo otočením se zády.

Zpětná vazba: Bylo lehké zjistit pravidla jiné skupiny? Proč?

Jak to vypadá nevenek, jak se to jeví?

Jestli rovnaká pravidla se interpretovala jinak, čím to je?

Jak jsem se cítil jako cizinec?

Jak se mi pracovalo znovu v této skupině?

Změnil jsem se já při práci s touto skupinou nebo oni?

Co bych udělal jinak?

Pomůcky: 200 kartiček různých barev se zvířátky (50 do každé skupiny)

Čas na vysvětlení hry: 8 - 10 min

Čas na zpětnou vazbu: 10 - 15 min

Čas na poradu ve skupinách: 10 min každá skupina na závěr řekne jaká byla pravidla druhé skupiny

Čas na výklad každé skupiny: 5 - 10 min

Čas na samotnou hru: 15 - 25 min

2) Kreslení symbolů - oddychová hra

Zadání hry: Na papír formátu A4 každý za sebe nakreslí slunce (nebo dům,...)

Cíl: Na jednoduché a všem známé věci ukázat, jak ji každý z nás vidí. Ukázat, že je velice těžké chápat věci stejně a že to v konečném důsledku není ani možné.

Pomůcky: archy papíru, pastelky

Čas: 10 min

3) Debata na kontroverzní tému: Zahalování muslimek v ČR

Zadání a zpětná vazba:

Krátce na začátek představíme problematiku pohybu obyvatel v Evropě se svým náboženstvím i zvyky, jejich kulturní jinakost a otázky, které to sebou nese (vzůjeme poznatky dětí z předešlých úkolů) - až konkrétně - zahalování žen-muslimek na veřejnosti (školy, úřady, práce). Vyzveme děti aby se k tému nejdříve vyjádřili a pak rozdělili do skupiny za /proti zahalování žen-muslimek v ČR nebo svém okolí (pravděpodobně ostane i skupina „nerozhodných“). Vyzveme je aby argumentovali svoje stanovisko - nejdříve samotné skupiny, pak vzájemnou protiargumentací. Otázkami se snažíme, aby si uvědomili proč zastávají nějaké stanovisko (Odkud' jsou tyto informace? Nejsou to stereotypy? Proč si myslíš že by ti to vadilo?). Vyzveme každou skupinu aby napsala své základní argumenty. Tuto debatu nevedeme k jednoznačnému „řešení“ situace. Snažíme se otázkami zapojit i nerozhodné (Který argument se vidí tobě jako přijatelnější?). Vést diskusi v poklidném tónu.

Cíl: Vést k uvědomění si vlastního stanoviska voči jiné kultuře, náboženství

v rovině úvah a v rovině praktického příkladu. Vést k uvědomování si vlastního postoje a vlatních argumentací (a na základe čeho jsou). Podotknout, že i pomocí klidné diskuse se dá dospět k názoru.

Pomůcky: Papír, perá

Čas: 15 - 20 min

4) Hraní rolí

Zadání: V návazosti na předošlou debatu vytvoříme 3 skupiny: moslimek v českém městě (tu dosadíme skupinu, která se v debatě stavěla proti zahalování), společnost pobuřená jejich tradicí zhalování (skupina dětí, která souhlasila se zachováním moslimského zvyků v ČR) a rada, která byla svolána aby uklidnila spor (nerozhodné děti). Sporné skupiny dostanou „scénář“ argumentů napsaný v předošlé diskuzi. Úlohou je co nejvíc se vžít do role postavy (je třeba zdůraznit, že je to hra na herce), případně přidat jiné argumentace a reagovat na rozhodnutí rady. Třetí skupina musí vymyslet argumenty pro oba - na ukončení sporu. Cílem není skutečné vzřešení sporu.

Cíl: uvědomit si postoj nějaké (druhé) strany, snažit se vcítit do situace.

Zpětná vazba: po zopakování argumentů všech 3 stran načrtnout podobnou situaci nás v jiné zemi. Vyzdvihnout opět svéráznost a jinakost každé kultury.

Čas: 15 - 20 min

5) Závěrečné shrnutí

Jaké bylo samostatné vyhledávání informací. Jaká byla práce v různých kolektivech. Pracovalo se nám lépe samostatně nebo v skupině a proč. Donutilo mne to přemýšlet o sobě i ostatních. Společná rekapitulace celého průběhu aktivit. Společně se snažit spomenout a zhrnout všechny základní pojmy o jinakosti a uvedení příkladů z okolí. Co nám dělalo potíže. Co jsme si odnesli. Změnil se v něčem náš postoj (k různému tématu)? Uvest konkrétní příklad. Jaký byl přínos tohoto projektu žákům.

Vzájemné sdělení si svých subjektivních pocitů, jak jsem se cítil, bavilo mě to/nebavilo a proč? Chtěl bych se někdy v budoucnosti zúčastnit podobného projektu?

Čas: 15-20min

Hodnocení pedagogem:

Mělo by zpočítat na sledování žáků při práci, sledování jejich aktivity a přístupu k jednotlivým úkolům. Zajímavé by bylo zeptat se žáků, jak by se sami ohodnotily a podle čeho. Žáci, kteří se v průběhu projektu nebudou chtít zúčastnit her se mohou na jeho průběhu podílet ze zákulisí, tzn. přípravu potřeb, kartiček... , nebo se věnovat samostudiu, které následně reprezentují např. v podobě refrátu atd.

Je potřeba mylet při hodnocení na individualitu každého žáka, není možné hodnotit za pomoci jednoznačných kritérií. Na druhé straně je třeba děti upozornit (a tím i motivovat), že jedním z nich je aktivita, avšak ne natolik aby převládla soutěživost. Všeobecně se hodnotí tři složky, které je třeba si všimnout v průběhu: správaní, spětná vazba a výsledky.

Zásady (nerozpisované při každé úloze):

- V úvodu stručně načrtnout průběh hodiny, motivovat
- Důkladně vysvětlit každou zadanou úlohu a ujistit se, že všichni rozumějí
- Všimnout si správaní dětí počas prací, jejich role i spolupráce
- Rozdělování do skupin je co nejrozmanitější aby si děti vyskousěli pracovat s co nejrozmanitějšími lidmi (souvisí také jako přirovnání a uvědomění rozmanitosti a jinakosti druhých)
- Výběr porovnávaných skupin by bylo nejlépe vybírat podle lokálních parametrů (např. lokální konfese, etnika, atd.)
- Při zadávání úkolu vyhledat informace (a všeobecně o informacích) upozornit na úskalí zdroje, kvalitu informací i potřebu separovat

Použitá literatura:

Erich Mistrík: Multikultúrna výchova v príprave pre učiteľ'ov (Rámec kurikula univerzity, Bratislava 2000, <http://erichmistrík.sk/knihy/osnovy/osnovy.html>).

Varianty, <http://www.varianty.cz/activities.php?id=91>.

Multikulturní centrum Praha, <http://www.mkc.cz/cz/uvod.html>.